

**ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ**

**Μήνυμα του Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
κ. Πρόδρομου Γ. Προδρόμου
για την Επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940**

Αγαπητοί μαθητές και μαθήτριες, φοιτητές και φοιτήτριες,

Φίλες και φίλοι εκπαιδευτικοί,

Ο Ελληνισμός τιμά την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940, την ημέρα του θρυλικού «ΟΧΙ». Το 1940 σύσσωμος ο ελληνικός λαός βροντοφώναξε «ΟΧΙ» απέναντι στο στρατό της ιταλικής φασιστικής κυβέρνησης που αξίωνε να υποτάξει και να αφανίσει την Ελλάδα, στο όνομα της επέλασης του ναζισμού και του φασισμού στην Ευρώπη. Η Ελλάδα αντιστάθηκε στα σχέδια του δίδυμου τέρατος που ήταν ο ναζισμός-φασισμός που αξίωνε να αλώσει χώρες και λαούς για να εφαρμόσει ανελεύθερα και απάνθρωπα δόγματα ολοκληρωτισμού. Οι δυνάμεις του Άξονα έχοντας ήδη επελάσει στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, συνάντησαν τότε στην Ελλάδα ισχυρή αντίσταση και ανάσχεση.

Παρά τη συντριπτική υπεροπλία των αντιπάλων, ο ελληνικός στρατός και ο λαός υπερασπίστηκαν τα εθνικά σύνορα. Μετά την απάντηση του Έλληνα πρωθυπουργού στο ιταλικό τελεσίγραφο, διαδραματίστηκαν συγκινητικές σκηνές σε όλη τη χώρα με το λαό να τρέχει στο μέτωπο με κάθε μέσο. Άλλοι με τρένα, άλλοι με μεταγωγικά, με ζώα ή και πεζοί ακόμα, οι Έλληνες πορεύονταν στα βόρεια σύνορα που απειλούνταν.

Σε εκείνη την κινητοποίηση συμμετείχε αυθόρμητα και ο κυπριακός ελληνισμός. Μόλις έγινε γνωστή η άρνηση της Ελλάδας να επιτρέψει την επέλαση της ιταλικής στρατιάς, οι Έλληνες Κύπριοι ξεχύθηκαν στους δρόμους με τη γαλανόλευκη στο χέρι, ψάλλοντας τον εθνικό ύμνο. Ο χώρος μπροστά από την Αρχιεπισκοπή κατακλύστηκε από νέους που αυθόρμητα δήλωναν την πρόθεση να καταταγούν εθελοντικά για να ενταχθούν στον ελληνικό στρατό.

Η Ελλάδα που δεν παραδόθηκε στην πολλαπλή υπεροχή του αντιπάλου έδειχνε για μια φορά ακόμα ότι το ψυχικό σθένος, η ενότητα του λαού και το κουράγιο των μαχόμενων υπέρ πατρίδος μπορεί να αντιπαλέψει και να δώσει απάντηση στην υλική δύναμη. Τη συλλογική συνείδηση των Ελλήνων οριοθετούν στίχοι από το «Άξιον εστί» του Οδυσσέα Ελύτη: «Και αυτός αλήθεια που ήμουνα/ Ο πολλούς αιώνες πριν/ Ο ακόμα χλωρός μες στη φωτιά». Έτσι, για τον ερχόμενο «πολλούς αιώνες πριν», αντηχούσε ως ιστορικό πεπρωμένο και ως θούρειος το «νυν υπέρ πάντων αγών», το «μολών λαβέ» ή ακόμα το πρόταγμα «ελευθερία ή θάνατος» του 1821.

Το ιταλικό τελεσίγραφο απορρίφθηκε διαμιάς στις 28 Οκτωβρίου 1940 και η απάντηση αυτή σηματοδότησε την είσοδο της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Νικηφόρο έπος

εκτυλίχτηκε τους επόμενους μήνες στα βουνά της Πίνδου και της Βορείου Ηπείρου, με πρωταγωνιστές τους Έλληνες φαντάρους. Ενώ στα μετόπισθεν σύσσωμος ο λαός συμπαραστάθηκε, με πρωταγωνιστικό το ρόλο και των ελληνίδων γυναικών που έκαναν κάθε τι για τον ανεφοδιασμό των στρατιωτών. Με αυταπάρνηση, ηρωισμό και προσήλωση στο ιδεώδες της ελευθερίας και της εθνικής αξιοπρέπειας, οι φαντάροι έγραφαν καθημερινά λαμπρές σελίδες επικής ιστορίας μέσα στα χιόνια και τις κακουχίες, με ελάχιστα υλικά μέσα. *«Νύχτα πάνω στη νύχτα βαδίζαμε ασταμάτητα, ένας πίσω απ' τον άλλο, ίδια τυφλοί. Με κόπο ξεκολλώντας το ποδάρι από τη λάσπη, όπου, φορές, εκαταβούλιαζε ίσα με το γόνατο. Επειδή το πιο συχνά ψιχάλιζε στους δρόμους έξω, καθώς μες στη ψυχή μας. Και τις λίγες φορές όπου κάναμε στάση να ξεκουραστούμε, μήτε που αλλάζαμε κουβέντα, μονάχα σοβαροί και αμίλητοι, φέγγοντας μ' ένα μικρό δαδί, μία μια εμοιραζόμεσταν τη σταφίδα»*, όπως περιγράφει ο ποιητής. Σύντομα ο αγώνας τελεσφόρησε και μία μετά την άλλη απελευθερώθηκαν οι πόλεις της Κορυτσάς, των Αγίων Σαράντα, του Αργυροκάστρου, της Χειμάρας. Μετά την επιτυχή αναχαίτιση της ιταλικής επίθεσης έμελλε ωστόσο να ακολουθήσει και νέα επίθεση κατά της Ελλάδας από τον γερμανικό στρατό.

Είχε όμως και η Κύπρος τη δική της συνεισφορά στον μεγάλο εκείνο αγώνα. Ανάμεσα στους πολλούς Κύπριους που κατατάχθηκαν και πολέμησαν, επιβεβαιώνοντας τους ακατάλυτους αδελφικούς δεσμούς με τον υπόλοιπο ελληνισμό, περίπου 650 άφησαν την τελευταία τους πνοή στα πεδία των μαχών. Ενώ χιλιάδες άλλοι Έλληνες Κύπριοι επιστρατεύτηκαν τον καιρό εκείνο και πολέμησαν το ναζισμό και το φασισμό μέσα από τις βρετανικές δυνάμεις. Εξάλλου μεγάλη στήριξη δόθηκε και μέσα από εράνους που διοργανώθηκαν, αφού ο κυπριακός ελληνισμός με χαρά και υπερηφάνεια συνεισέφερε από το υστέρημά του.

Όλη η Ευρώπη μιλούσε τότε για τον ηρωισμό των Ελλήνων στρατιωτών. Λαλίστατη είναι η φράση που αποδίδεται στον Άγγλο πρωθυπουργό Ουίνστον Τσώρτσιλ, ο οποίος φέρεται να είπε ότι «δεν είναι οι Έλληνες που πολεμούν σας ήρωες, αλλά οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες». Ενώ υπογραμμίστηκε η συμβολή της Ελλάδας στην ανατροπή των σχεδίων των δυνάμεων του Άξονα. Διότι η ανάγκη μιας δεύτερης γερμανικής επίθεσης κατά της Ελλάδας, μετά την ιταλική αποτυχία, είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσει αποφασιστικά η επέκταση προς ανατολάς και η επίθεση κατά της Ρωσίας. Ενώ επιπρόσθετα οι γερμανικές δυνάμεις κατοχής έμειναν απασχολημένες από την ηρωική Εθνική Αντίσταση που δεν σίγησε μέχρι την απελευθέρωση. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε ο Άγγλος Υπουργός Εξωτερικών Άντονι Ήντεν, διευκρινίζοντας: «Αν το μεσογειακό σχέδιο του Χίτλερ... επιτύγχανε, η επίθεση της Γερμανίας εναντίον της Ρωσίας θα είχε εντελώς διαφορετικά αποτελέσματα. Οι ήρωες, που έχουν βάψει με το αίμα τους την ιερή γη της Βορείου Ηπείρου, οι μαχηταί της Πίνδου κι οι άλλοι, θα είναι οδηγοί μαζί με τους Μαραθωνομάχους και θα φωτίζουν μέσα στους αιώνες την Οικουμένη».

Ήταν δίκαιος ο έπαινος για το ρόλο της Ελλάδας στην ανάσχεση των σκοτεινών εκείνων δυνάμεων που απειλούσαν ολόκληρη την Ευρώπη. Ωστόσο, το τίμημα για τη χώρα ήταν πολύ μεγάλο. Ιδιαίτερα στη συνέχεια, μέσα από τη στυγνή και απάνθρωπη γερμανική κατοχή με τις μαύρες ημέρες κακουχιών, πείνας και θανάτου, που οδήγησαν στο χείλος της αβύσσου. Ενώ επιπρόσθετα, η τραγική περιπέτεια του εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε το ηρωικό έπος της εθνικής αντίστασης, εμπόδισε την Ελλάδα να συμμετάσχει εξ αρχής στην ανάκαμψη και ανοικοδόμηση από την οποία ευεργετήθηκε η υπόλοιπη Ευρώπη.

Αγαπητοί μαθητές και μαθήτριες, φοιτητές και φοιτήτριες,

Το ελληνικό «ΟΧΙ» στις 28 Οκτωβρίου 1940 δεν ήταν μια μεμονωμένη αντίδραση. Ήταν συγκεφαλαίωση της εθνικής μνήμης και της Ιστορίας των Ελλήνων. Όπως το λέει ο ποιητής, οι Έλληνες είχαν συνείδηση ότι έπρεπε να πολεμήσουν για τα θεμέλια του κόσμου και του πολιτισμού τους: «Τα θεμέλιά μου στα βουνά / και τα βουνά σηκώνουν οι λαοί στον ώμο τους/ και πάνω τους η μνήμη καίει / άκαυτη βάτος/ Μνήμη του λαού μου σε λένε Πίνδο και σε λένε Άθω». Συνειδητοποιούσε ο ελληνισμός ότι, αφού χρειάστηκε μπροστά στη βαρβαρότητα, μαζί με την πατρίδα υπερασπιζόταν και τα θεμέλια του πολιτισμένου κόσμου, τις αξίες του ευρωπαϊκού και του οικουμενικού πολιτισμού.

Η λαμπρή εθνική επέτειος του «ΟΧΙ» μας προτρέπει να ανακαλέσουμε στη μνήμη, μετά από δυόμιση χιλιάδες χρόνια, τη ρήση του Περικλή: «Το εύδαιμον το ελεύθερον, το δε ελεύθερον το εύψυχον» και να καταλάβουμε με ποια υλικά είναι φτιαγμένη η ελευθερία του ανθρώπου.

Γιορτάζοντας και φέτος την εθνική επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου αναζητούμε τα φωτεινά παραδείγματα της ιστορίας που θα οδηγήσουν σωστά τα βήματά μας, αφού συνειδητοποιούμε ότι ο αγώνας για την ελευθερία, τόσο ο δικός μας των Ελλήνων Κυπρίων, όσο και του ανθρώπου γενικότερα, συνεχίζεται από τα βάθη της Ιστορίας. Η ελευθερία του ανθρώπου επιβεβαιώνεται με την αρετή και το σοφό συνδυασμό της τόλμης και της σύνεσης.

ΖΗΤΩ ΤΟ «ΟΧΙ»! ΖΗΤΩ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ!

Πρόδρομος Προδρόμου

Υπουργός Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Οκτώβριος 2021